

РЕШЕНИЕ

№ 186

София, 21 март 2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, трето наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и петти януари две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Антоанета Данова
ЧЛЕНОВЕ: Красимира Медарова
Даниел Луков

при участието на секретар Н. Пелова и в присъствието на прокурора от ВП С. Милева, като изслуша докладваното от съдията Даниел Луков наказателно дело № 1005/2023 година по описа на Върховния касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по жалба от защитника на подсъдимия С. С. и лично от него срещу въззивно решение № 147 от 24.07.2023г. на Апелативен съд - Пловдив, постановено по внохд № 11/2023г. по описа на същия съд.

В жалбата от защитника на подсъдимия се изтъкват касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК. Касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК относно допуснати съществени процесуални нарушения се мотивира с доводи за нарушения по чл. 14 и чл. 107 от НПК, тъй като въззивният съд не дал отговор на всички направени пред него възражения и в мотивите си не направил собствен анализ и оценка на събрания доказателствен материал. Вътрешното убеждение на решаващия съдебен състав било постановено в разрез с правилата на логиката и житейската гледна точка. Неправилно били кредитирани показанията на св. Г. С., като не били изследвани в пълнота за тяхната достоверност и обективност. В жалбата се прави анализ на показанията на св. В. Д., на пострадалата Г. С. и С. С., като се отправя упрек за тяхното превратно тълкуване от решаващия съд. При анализа на доказателствата не били взети предвид показанията на свидетелите Х., Т.-класен ръководител на пострадалата и В.. Поради това се отправя упрек към дейността на апелативния съд, че в нарушение на чл. 13 от НПК не е направил пълен, обективен и всестранен анализ на доказателствените източници и не е взел мерки за разкриване на обективната истина по делото. Оспорва се заключението на назначената по отношение на пострадалата СПЕ, като аргументите за това почиват на личното мнение на защитника относно възрастта и пола на пострадалото дете. В резултат на пороците в аналитичната дейност на въззивния съд се претендира и допуснатото нарушение на материалния закон, без в тази насока да се излагат каквито и да било съображения. Претенцията за явна несправедливост на наложеното на подсъдимия наказание е обвързана единствено с приложението на чл. 24 от НК. В заключение се претендира частично или пълно оправдаване на подсъдимия, а като алтернатива отмяна на решението и връщане на делото за ново разглеждане, както и намаляване на размера на наложеното на подсъдимия наказание и размера на присъдените обезщетения.

В личната жалба на подсъдимия се претендира за неизяснена фактическа обстановка, както и за отмяна на решението в частта му относно приложението на чл. 24 от НК. Претендира се неяснота в обвинителния акт, довела до невъзможност да се установи на коя дата са извършвани отделните деяния, което рефлектира върху правото на защита на подсъдимия. Съдът допуснал нарушение по чл. 14 от НПК, тъй като не бил подложил на пълен, всестранен и обективен анализ събраните по делото доказателства. Настоява се за отмяна на решението и оправдаване на подсъдимия, а алтернативно се иска отмяна на съдебния акт и връщане на делото за ново разглеждане.

В съдебното заседание пред касационната инстанция представителят на ВКП намира жалбите за неоснователни.

Подсъдимият С. поддържа жалбата на своя защитник по съображенията, изложени в нея, както и собствената си жалба. Защитникът му адв. Т. Б. също поддържа жалбата с направените искания и заявените съображения.

Частните обвинители и граждански ищци не се явяват в съдебно заседание. За частния обвинител М. С. се явява неговия повереник адв. Х., като претендира жалбите да се оставят без уважение.

По делото е постъпило възражение и от адв. Д. З., повереник на частната обвинителка Г. С., срещу подадената касационна жалба с искане да не бъде уважавана.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и в пределите на правомощията си по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери за установено следното:

С присъда № 54 от 14.09.2022г. на Окръжен съд - Пловдив, постановена по н.о.х.д. № 2608/2021г., подсъдимият С. С. е признат за виновен в извършването на престъпление по чл. 152, ал. 4, т. 1, във вр. ал. 1, т. 2 вр. чл. 26, ал.1 от НК и на основание чл. 54 от НК е осъден на лишаване от свобода за срок от двадесет години.

Със същата присъда е бил признат за виновен и в извършването на престъпление по чл. 157, ал. 3 вр. ал. 1 от НК и на основание чл. 54 от НК му е било наложено наказание от дванадесет години лишаване от свобода. На основание чл. 23 от НК на подсъдимия е било наложено едно общо най-тежко наказание в размер на двадесет години лишаване от свобода.

На основание чл. 24 от НК това наказание е било увеличено с четири години или всичко общо подсъдимият да изтърпи наказание в размер на двадесет и четири години лишаване от свобода, при първоначален строг режим съгласно чл. 57, ал 1, т. 2, б. а и б. б от ЗИНЗС.

Било е приспаданото времето, през което подсъдимият е бил задържан под стража от така наложеното му наказание лишаване от свобода.

Подсъдимият е бил осъден да заплати на Г. С. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 25 000лв., а на М. С. сумата от 5000лв., като до пълния предявен размер от 25 000лв. исковата претенция на М. С. е била отхвърлена.

С присъдата подсъдимият е осъден да заплати направените по делото съответни разноски.

По въззивни жалби от защитника на подсъдимия адвокат Т. Б. и от самия подсъдим, с Решение № 147 от 24.07.2023г. на Апелативен съд - Пловдив, постановено по внохд № 11/2023г. по описа на същия съд, присъдата е била потвърдена.

Касационните жалби са подадени в срок, поради което и се явяват допустими. Разгледани по същество, личната жалба на подсъдимия е

неоснователна, а жалбата на неговия защитник се явява частично основателна по отношение приложението на чл. 24 от НК.

Депозираниите от подсъдимия и неговия защитник касационни жалби се припокриват като съдържание и наведени касационни основания, което позволява едновременното им разглеждане. И в двете жалби нарушението на материалния закон се извежда само като резултат от допуснати от въззивния съд пороци в неговата оценъчна дейност, без същото да е подкрепено с каквито и да е данни, поради което и най-напред ще бъде отговорено на заявеното касационно основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК. Това се налага, тъй като от правилното установяване на фактическата обстановка зависи и правилното приложение на материалния закон.

Не се констатира твърдяното в жалбата нарушение по чл. 13 и чл. 14 от НПК. ВКС не веднъж е имал повод да посочи, че оценката на доказателствата е суверенна дейност на съда, като касационната инстанция се произнася в рамките на установените от инстанциите по същество фактически положения, не може да установява нови такива (освен в случаите по чл. 354, ал. 5 от НПК, какъвто настоящият не е), както и не може да се намесва или да замества вътрешното убеждение на решаващите съдилища. Поради това, на проверка подлежи само правилността на процеса на формиране на вътрешното убеждение у решаващите съдебни състави и спазване на задължението за обективно, всестранно и пълно изясняване на обстоятелствата по делото, както и дали са предприети всички мерки за разкриване на обективната истина. В съдебните си актове, решаващите съдилища следва да посочат фактическите обстоятелства, които приемат за установени и въз основа на кои доказателствени материали, като последните е необходимо да са надлежно събрани в хода на проведено съдебно следствие. В настоящия казус не се установява превратно тълкуване на доказателствата от въззивната инстанция и изводите за тях са основани на обективен анализ по действителното съдържание на доказателствените източници като показанията на свидетелите, обясненията на подсъдимия С., както и заключенията на изготвените по делото експертизи. Не са били подминати без коментар и приложените по делото веществени доказателства. Съдът е оценил според действителното им съдържание значителния по обем писмен и гласен доказателствен материал, стриктно съблюдавайки изискванията да разкрие значимата за процеса фактология единствено чрез способите и средствата на процесуалния закон, като в своите мотиви е изложил подробни и ясни съображения, въз основа на които е посочена коя част от доказателствения материал е достоверна и каква информация с доказателствено значение разкрива.

При утвърждаване на правилността на първоинстанционната присъда, въззивният съд се е позовал на събраните доказателства в хода на проведеното от първоинстанционния съд съдебно следствие, като е извършил собствен доказателствен анализ и е дал надлежни отговори на направените във въззивните жалби възражения, които между впрочем в преобладаващата им част са идентични с направените и пред касационната инстанция. Действително в основата на възприетите от предходните инстанции фактически положения по делото е поставено заявеното от пострадалите, без да е установена причина, която да ги мотивира да дават неверни показания срещу биологичния им баща, уличаващи го в извършването на тежки престъпления против половата неприкосновеност. Следва да се подчертае, че показанията на дъщерята на подсъдимия относно извършените спрямо нея сексуални посегателства в продължение на една година са сравнително последователни и непротиворечиви относно съществените и включени в предмета на доказване обстоятелства, като са еднопосочни и устойчиви във времето - от

досъдебното производство до първата инстанция, като контролираният съд правилно е дал оценка на кои от нейните показания и в коя тяхна част следва да се даде кредит на доверие. Разминаването в показанията на свидетелката касателно първото посегателство срещу половата ѝ неприкосновеност, за което съдът е приел, че е осъществено през лятото на 2019г. в близост до магазин „име“ в [населено място], за което няма повдигнато обвинение с обвинителния акт, както и че подсъдимият не е преустановил посегателствата си спрямо нея не до навлизането на първата ѝ бременност в седмия месец, а в деветия, както и относно броя и времето на осъществяване на полови контакти със св. В. Д., не рефлектира върху инкриминираните факти по обвинението и не се е отразило на достоверността на депозираните от нея показания. Настоящият състав намира, че предходните инстанции не са имали основание да откажат да възприемат като достоверни и убедителни показанията на пострадалите. Действително, в показанията на Г. С. и М. С. се наблюдава ограничен речников запас, с трудно описание на фактите, но правилно съдилищата са се ориентирали, че това се дължи на лошото владеене на български език, на средата, в която са расли двете пострадали деца, на неумението им да възпроизвеждат в детайли събитията вследствие на ниското им психично и интелектуално ниво. Това обаче правилно е било преценено, че не се отразява на достоверността на техните показания и на способността им да дават правдиви показания в хода на производството.

Не търпи упрек аналитичната дейност на контролираната инстанция, като при спазване на формалната логика са били обсъдени всички събрани и относими към инкриминираната дейност на подсъдимия доказателствени източници. Не може да бъде споделено заявеното в жалбите, че съдът не бил обсъдил показанията на свидетелите Х., Т. - класен ръководител на пострадалите и В.. Напротив, съдът е дал своята оценка защо на тези свидетели следва да се има вяра, като показанията им са били съпоставени с останалите относими доказателствени източници. Следва да се посочи, че развитите в жалбата от защитника разсъждения, основани на логиката и житейската гледна точка не могат да бъдат предмет на обсъждане, тъй като в наказателния процес е от значение само формалната, а не житейската гледна точка. Въззивната инстанция е отбелязала, че първоинстанционният съд е изяснил всички обстоятелства, имащи отношение към предмета на доказване по чл. 102 от НПК и приетите за установени фактически положения са в съответствие с доказателствата по делото. Тъй като първата инстанция изключително подробно и аргументирано се е спряла на показанията на всеки един от разпитаните по делото свидетели (напълно разбираемо с най-голямо внимание и критичност е подхождала към показанията на пострадалите и тяхната майка св. С. С.), включително и коментирайки ги поотделно за всяко едно от съдебните заседания, в които такива разпити са били извършвани, като не е пропуснала да обсъди и депозираните в хода на досъдебното производство показания в случаите, когато се е ползвала процесуалната техника по чл. 281 от НПК, съставът на контролирания съд е бил улеснен в своята аналитична дейност по оценката на събраните доказателствени източници. В решението ясно е посочено кои от доказателствата и по какви съображения са били приети за правилно установени, респективно кои се отхвърлят като недостоверни.

По настоящото дело не се констатира нарушено право на защита на подсъдимия С., както самият той претендира с касационната си жалба, предвид пълното съответствие на внесения по делото обвинителен акт от прокурор при ОП – Пловдив с изискванията на процесуалния закон относно задължителните му реквизити, залегнали в чл. 246 от НПК. Съдържанието на обвинителния инструмент е съответно на възприетото в ТР № 2/2002г. на ОСНК – ВКС, легално

тълкуване на предназначението му като годен инструмент за формулиране на обвинението. Същият съдържа ясно описание на съставомерните факти относно инкриминираните деяния и участието на подсъдимия в тях. Прокурорът е описал действията на подсъдимия в периода от неустановена дата на месец февруари 2020г. до 24.02.2021г. по отношение на пострадалата Г. С., посочил е как подсъдимият осъществил намисленото от него престъпление тринадесет пъти, като се съвкупявал с нея чрез употребата на принуда в двете ѝ форми, посочил е и възрастта на пострадалата и връзката ѝ с подсъдимия, осъществяването на деянието в условията на опасен рецидив, мястото на извършване на всяко едно от насилствените съвкупления. По същият начин е описал действията на подсъдимия и по отношение на пострадалия М. С. - на неустановена дата през месец февруари 2021г., описал е какво е извършил по отношение на сина си и къде, в какво са се изразили действията на полово удовлетворение с лице от същия пол, възрастта на пострадалия и употребената по отношение на него заплаха, както и използването от подсъдимия положение на зависимост и надзор по отношение на пострадалото лице. Поради това ВКС намира, че обвинителния акт е бил изцяло съобразен с нормите на закона и обвинението е било формулирано и поддържано по достъпен начин за възприемане от привлеченото към наказателна отговорност лице и неговия защитник, като не се изискват свръх усилия от тяхна страна да възприемат фактическите и юридическите рамки на обвинението, респективно да организират адекватно своята защита.

Неоснователно е заявеното от защитника недоволство от назначените по отношение на пострадалата в досъдебното производство комплексна СППЕ и назначената в хода на съдебното следствие пред първата инстанция допълнителна комплексна СППЕ и направените от вещите лица изводи относно нейното психическо и психологическо състояние. Предложената аргументация в касационната жалба касае лично мнение на защитника относно възрастта и пола на пострадалата Г. С. и оттам за лесната манипулируемост и податливост на внушения. Всъщност, експертите са дали изключително подробен и аргументиран отговор на тези въпроси, като на база анализ на доказателствените материали по делото и личния преглед на пострадалата са дали своите заключения, съвсем правилно кредитирани от инстанциите по фактите и ценени като годен способ за доказване в наказателното производство. Заключениеята на експертите са били много подробно и обстоятелствено аргументирани, при липсата на каквито и да било съмнения в тяхната правилност, обосновааност, яснота и пълнота. Затова и несъгласието на страните с експертното мнение, само защото не обслужва тезата им, не компрометира изводите на решаващия съдебен състав за пълнота, правилност и обосновааност на приетите заключения.

Както вече се посочи по-горе, претендираното с жалбата нарушение на материалния закон е заявено декларативно, без да е мотивирано с доводи в негова подкрепа. Все пак касационния съдебен състав намира, че при установените по делото факти, на базата на надеждна доказателствена основа, материалния закон е приложен правилно относно инкриминираните престъпления по чл. 152 и чл. 157 от НК.

След като правно релевантните факти от предмета на доказване са изведени съобразно процесуалните правила и въз основа на очертаната фактическа рамка е приложен законът, който е следвало да бъде приложен, то не са налице основанията по чл. 354, ал. 3, т. 2 вр. ал. 1, т. 5 вр. чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК за отмяна на атакуваното въззивно решение и връщане на делото за ново разглеждане.

Оплакването от страна на защитника на подсъдимия се свързва с приложението на чл. 24 от НК. От своя страна подсъдимият намира изцяло за несправедливо наложеното му наказание, тъй като не се счита за виновен. Претенцията на защитника е частично основателна и прилагането на чл. 24 от НК по отношение на подсъдимия С. С. е довело до нарушение на материалния закон. ВКС констатира, че неправилно въззивният съд е приел наличие на *задължителните* предпоставки по чл. 24 от НК (курсивът на ВКС). Използваният от законодателя израз е „...съдът може...“, което не налага задължителност за прилагането на чл. 24 от НК, но налага задължителност за задълбочено обсъждане в мотивите към съдебния акт на възможността за прилагане на тази законова норма при положение, че определените наказания са от един и същи вид по отделните престъпления, поставени на единно разглеждане, и са в условията на съвкупност. Разпоредбите на чл. 23-25 от НК се намират в Общата част на НК. Те не предвиждат отделно наказание за конкретно престъпление, а представляват комплекс от правни норми, които уреждат изтърпяването на наказанията, определени на лице, извършило множество престъпления преди да има влязла в сила присъда за което и да било от тях. Предвид възприетия от законодателя принцип на поглъщане на по-леките от по-тежките наказания, чл. 24 от НК се явява своеобразен коректив на възможния дисбаланс между степента на обществена опасност на извършеното и на дееца от една страна и налагането само на най-тежкото от наказанията, определени за всяко от престъпленията – от друга. Приложението на коментираното правило е свързано с преценка на съда, че наложеното най-тежко наказание няма да постигне целите по чл. 36 от НК.

Като съд, комуто е вменено задължението да следи за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, ВКС в този си състав намира за нужно да отбележи и още нещо. В принципен аспект е недопустимо едни и същи смекчаващи или отегчаващи обстоятелства да обусловят както определянето на наказанието за отделните престъпления, включени в съвкупността, така и да послужат за приложението на чл. 24 от НК. На следващо място при определянето на правната квалификация на извършеното престъпление съдилищата не следва да се отклоняват от предписаното още в ППВС № 1/78г. по н.д.3/78г. на ВС – „т. 4. В диспозитивите и мотивите на присъдите да се посочват всички елементи на престъплението, когато то съдържа *едновременно еднакви и по-леки по степен квалифициращи обстоятелства*“ (курсивът отново е на ВКС).

За да прецени, че наложеното на подсъдимия С. общо най-тежко наказание от двадесет години лишаване от свобода не е в състояние да постигне целите на наказателната принуда по отношение на него, решаващият съд се е позовал на вече отчетените при определянето на наказанието за всяко едно от престъпленията отегчаващи обстоятелства-множеството деяния - 13 на брой по отношение на пострадалата, упоритостта на подсъдимия в осъществяването им, включително и преди инкриминирания период, мястото на извършването - в дома, където едно дете трябва да намира сигурност и утеха, съдебното минало на подсъдимия, което безспорно е обременено, липсата на желание да работи и недоброто му отношение към членовете на семейството му, високата степен на обществена опасност на деянията и на дееца, обстоятелството, че е извършил две престъпления против половата неприкосновеност и че бил нарушил половата неприкосновеност и на другата си дъщеря К.. Относно последното обстоятелство съдът не е съобразил, че за това му посегателство подсъдимият е бил осъден с влязла в сила присъда. Вярно, отчетени са били и други обстоятелства, включително и това, че пострадалата Г. С. е била девствена към момента на първото посегателство върху половата ѝ неприкосновеност от страна на баща ѝ (макар и това деяние да не е инкриминирано

с обвинителния акт), както и че подсъдимият не е преустановил престъпните си посегателства по отношение на малолетното си дете въпреки нейната бременност.

Отчитайки казаното по-горе, според този състав на ВКС наложеното на подсъдимия общо най-тежко наказание от двадесет години лишаване от свобода, явяващо се и максимално предвидения размер на това наказание за престъплението по чл. 152, ал. 4, т. 1 от НК, не се нуждае от допълнителен коректив чрез прилагането на чл. 24 от НК, тъй като не е налице коментирания дисбаланс между степента на обществена опасност на извършеното от подсъдимия и наложеното му общо най-тежко наказание. Целите на наказанието по чл. 36 от НК ще се изпълнят в най-висока степен в конкретния случай чрез отмяната на приложението на чл. 24 от НК, тъй като наказанието от двадесет години лишаване от свобода е достатъчно като обем на упражнената спрямо него наказателна репресия и гарантира преди всичко поправянето на деца, а след това и да въздейства предупредително-възпиращо върху останалите членове на обществото. Като не е съобразил горното, въззивният съд е допуснал коментираното нарушение на материалния закон, което налага и намесата на касационната инстанция в тази част.

Върховният касационен съд, водим от горното и на основание чл. 354, ал. 1, т. 4 от НПК,

Р Е Ш И:

ИЗМЕНЯ въззивно решение № 147 от 24.07.2023г. на Апелативен съд - Пловдив, постановено по внохд № 11/2023г. по описа на същия съд, като ОТМЕНЯ приложението на чл. 24 от НК по отношение на подсъдимия С..

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата му част.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: